

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่นำไปสู่โลกยุคที่ไร้พรมแดน ท่ามกลางกระแสความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการต่างๆ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจที่ก้าวสู่เศรษฐกิจแบบบริโภคนิยมมวลชน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ของประเทศชุมชนและบุคคลที่จะอยู่รอดได้อย่างสง่างามจึงต้องเป็นชุมชนและบุคคลที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีทั้งภูมิปัญญาและขีดความสามารถในการเลี้ยววิกฤติ เสาหาโอกาส จากความเปลี่ยนแปลงที่เข้ามากระทบจากรอบข้าง มีความสามารถในการจัดการวิถีชีวิตและการทำมาหากินของตนได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นไปในสังคม มีโลกทัศน์ทางวัฒนธรรมที่เปิดกว้าง แต่ในขณะเดียวกันตระหนักในคุณค่าแห่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือความสามารถในการพึ่งตนเองบุคคลและชุมชนที่จะช่วยให้สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเข้มแข็ง (อมรวิรัช นาคทรพร, 2551)

การพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่แท้จริงโดยให้ชุมชนเป็นผู้คิดและมีส่วนร่วมในการทำงานตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบาย จนถึงสิ้นสุดขั้นตอนสุดท้ายในการติดตามประเมินผล การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ การพัฒนาที่เน้นให้สมาชิกชุมชนรู้จักคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล และใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำงานจากเดิมมาเป็นการประสานความรู้ที่มีอยู่แล้วภายในชุมชน และนำความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากภายนอกชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนในพื้นที่ และความต้องการของชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้การอยู่รอดในสังคมจำเป็นต้องสร้างชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง มีความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรม ร่วมติดตาม และประเมินผล อาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดกลุ่ม เกิดเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งระบบของชุมชน นำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรม และเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งจะส่งผลถึงการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นจริงของ

ชุมชน และสังคมไทย โดยหาวิธีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคี และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพยายามและสร้างแรงผลักดันที่จะทำให้องค์กรเกิดการเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้องค์กรพัฒนาขึ้นทั้งในแง่ของคนในองค์กรและในภาพรวมขององค์กร ได้นั้นจะต้องมีการจัดการความรู้ควบคู่ไปด้วยเสมอการจัดการความรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกันอย่างยิ่ง กล่าวคือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องมีความสามารถในการจัดการความรู้ องค์กรจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและต่อเนื่องก็ต่อเมื่อมีการจัดการความรู้ที่ดี ในขณะที่เดียวกันจะเกิดการจัดการความรู้ที่ดีได้ก็ต่อเมื่อมีการให้ความสำคัญกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (กัมพล ไชยพันธ์ (2554); ครรชิต พุทธโกษา (2554) และ เจษฎา นกน้อย (2550))

ในทุกสังคมมีการดำเนินการในลักษณะของการจัดการความรู้มาช้านาน จะเห็นได้ว่าแต่ละชาติแต่ละประเทศก็มีความรู้พื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดโดยตรงจากบุคคลในครอบครัว มีการสังเกต จดจำ ลองฝึก จนเกิดเป็นทักษะ เป็นการเรียนรู้และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ และเป็นการจัดการความรู้ของมนุษย์ที่เป็นธรรมชาติ ความรู้ความเชี่ยวชาญบางส่วนบางเรื่องจึงอาจตกหล่นหรือสูญหายไปบ้าง (อัญญาณี คล้ายสุบรรณ, 2550) การจัดการความรู้จึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเพราะทำให้การแบ่งปันสารสนเทศทำได้อย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น อำนาจความสะดวกในการปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ ทำให้ทรัพยากรและความสามารถขององค์กรขยายตัวในเชิงกลยุทธ์ ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน การจัดการความรู้จะให้ความสำคัญกับคนและกระบวนการเป็นอย่างมาก (เจษฎา นกน้อย, 2552) หลักการสำคัญของการจัดการความรู้คือ กระบวนการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคน ซึ่งในการจัดดำเนินการจัดการความรู้ มีบุคคลหรือคนสำคัญในหลากหลายบทบาทและหลากหลายรูปแบบ ที่ต่างคนต่างทำหน้าที่ในบทบาทของตนเองให้ดีที่สุดแต่ต้องมีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำงานที่ดีและเหมาะสมที่สุด เพื่อให้องค์กรหรือหน่วย งานนั้นสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างสวยงาม กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด (วิจารณ์ พานิช, 2549) การจัดการความรู้เป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนความรู้ทุกอย่างที่อยู่ในองค์กรให้เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปเอกสาร และเก็บรวบรวมความรู้ไว้ในฐาน ข้อมูลความรู้ เมื่อสมาชิกคนใดต้องการรู้ในเรื่องอะไรก็สามารถค้นหาและเรียนรู้เพิ่มเติมจากฐานข้อมูลนั้น แต่องค์กรไม่สามารถที่จะเปลี่ยนความรู้ทั้งหมดให้อยู่ในรูปเอกสารได้ ความรู้สามารถบันทึกได้เพียงร้อยละ 20 แต่อีกร้อยละ 80 นั้นยากที่จะบันทึกในรูปแบบเอกสารได้ (พุลลาภ อุทัยเลิศอรุณ, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับ บดินทร์ วิจารณ์ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ความรู้ที่มีขององค์กรจะถูกจัดเก็บไว้หลายรูปแบบคือ เอกสาร เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

อื่นๆ เช่น เทป วิดีโอ ซีดี แต่องค์ความรู้กว่าร้อยละ 70 ขององค์ความรู้ในองค์กร จะถูกเก็บอยู่ในสมองคนในรูปแบบของประสบการณ์ ความจำ ซึ่งเรียกว่า Tacit knowledge

ตำบลบางปู มีพื้นที่ติดกับทะเล ซึ่งมีสภาพเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ชาวบ้านบางส่วนประกอบอาชีพทำการประมงน้ำตื้น เก็บสาหร่ายผมนาง เลี้ยงเป็ดไข่ ไก่ ค้าขาย เป็นต้น ปัจจุบันมีเหตุปัจจัยหลายประการทำให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติเริ่มสูญหาย โดยเฉพาะสาหร่ายผมนางเป็นพืชเศรษฐกิจที่อยู่เคียงข้างชาวตำบลบางปูมาช้านาน ซึ่งเป็นที่ต้องการอย่างมากของคนในพื้นที่ แต่ปัญหาก็คือสาหร่ายมีจำนวนน้อยและหายากขึ้นไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด เนื่องจากเป็นที่ต้องการของชาวบ้านจำนวนมากจึงต่างพากันเก็บสาหร่ายโดยที่ไม่มีการขยายพันธุ์ และเก็บเกี่ยวสาหร่ายผิดวิธี เก็บแบบถอนรากถอนโคน ไม่เหลือรากไว้ขยายพันธุ์ จึงทำให้จำนวนสาหร่ายลดปริมาณน้อยลงทุกวันๆ ปัญหานี้ได้เกิดขึ้นในชุมชน สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน ยังไม่มีหน่วยงานใดมาช่วยเหลือ ชาวบ้านก็ยังไม่มีการร่วม มือร่วมอนุรักษ์ และไม่มีการแก้ปัญหาดังกล่าว ปัญหานี้จึงยังคงค้างคาอยู่ว่าเกิดจากเหตุผลใด มีวิธีใดบ้างที่สามารถกู้ขึ้นมาใหม่ได้ ชาวบ้านบางคนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีวิธีการแก้ปัญหา แต่ก็ยังไม่มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ และไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านและผู้ที่จะแก้ปัญหา จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในชุมชนมีพฤติกรรมบางประการของคนในสังคมที่มุ่งสนองความต้องการอย่างฉาบฉวยของตน ไม่สนใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมรอบๆตัวเอง ซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคต่อความเจริญของคนสังคมในระยะต่อไป ชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อให้สมาชิกในชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เมื่อได้รับการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพก็จะมีทางเลือกในการพัฒนาชุมชนมากกว่าเสมอ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาวะแวดล้อมของชุมชนเนื่องจากความรู้ทำให้สมาชิกชุมชนทุกคนเกิดการเรียนรู้ และความรอบรู้มากขึ้น สามารถกำหนดทางเลือกในการพัฒนา หรือจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างเหมาะสม (อำไพ หรรณารักษ์ (2550); ASTV ผู้จัดการออนไลน์ (2555) และ นักข่าวพลเมือง (2556))g

ดังนั้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลสำเร็จ จึงควรเริ่มที่การจัดเตรียมความพร้อมของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ (สมพันธ์ และคณะ, 2547) และใช้กลยุทธ์หรือเครื่องมือในการนำความรู้แบบ Tacit knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวคนออกมา เครื่องมือการจัดการความรู้มีวิธีการหลายวิธี วิธีการใดก็ตามที่มีเป้าหมายพัฒนางานของกลุ่มหรือผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์หรือความรู้จากการทำงาน ถือเป็น การจัดการเรียนรู้ทั้งนั้น (บดินทร์ วิจารณ์ ,2550) เครื่องมือการจัดการความรู้มีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม บริบท และเป้าหมายขององค์กร เครื่องมือการจัดการความรู้เป็นที่นิยมใช้มาก

ที่สุดคือ ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of practice) เป็นชุมชนที่มีคุณค่าอย่างยิ่งขององค์กร เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาชีพต่างๆ ในชุมชนไว้ด้วยกัน สมาชิกในชุมชนมีแรงปรารถนา ร่วมกัน สามารถบ่งชี้ถึงสาเหตุของปัญหา สามารถเชื่อมโยง และประสานกิจกรรมความคิด สร้างสรรค์ในปัญหาเดียวกัน (อัญญาณี คล้ายสุบรรณ, 2550) ชุมชนนักปฏิบัติถือเป็นหัวใจหลักในการก้าวสู่การประสานการทำงานและการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างเป็นธรรมชาติ ที่สมาชิกแต่ละคนในชุมชนมีความสนใจ และมีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งผ่านการพบปะกันหรือผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต และหากองค์กรสามารถเชื่อมโยง ชุมชนนักปฏิบัติเข้าด้วยกัน จะเป็นเครือข่ายทางสังคม (Social network) ที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันหลายๆ ฟังก์ชันงาน (บดินทร์ วิจารณ์, 2547) ชุมชนนักปฏิบัติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการองค์ความรู้และการพัฒนา มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขององค์กร จากการศึกษาเครื่องมือการจัดการความรู้โดยใช้วิธีการชุมชนนักปฏิบัติ มีการเปลี่ยนแปลงกันไปซึ่งปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ จะสอดแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิต ชุมชนต้องพัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกแห่งทุกเวลา และทุกสถานที่ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) มาประยุกต์เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ จัดองค์ความรู้ที่อยู่กับตัวคน และที่มีอยู่ในชุมชน นั่นก็คือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาสร้าง ถ่ายโอน จัดเก็บ และนำความรู้ไปใช้ เครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในไอซีที คือ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์โทรคมนาคมการสื่อสารความเร็วสูง เพื่อการติดต่อในเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วไปให้ได้สารสนเทศในชั่วพริบตา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อินเทอร์เน็ตเข้ามา มีบทบาทสำคัญยิ่งในยุคไอซีที และเป็นเครือข่ายที่ครอบคลุมเครือข่ายทั้งหมดทั่วโลกเข้าไว้ เป็นเครือข่ายเดียวกัน การใช้อินเทอร์เน็ตจะทำให้วิถีชีวิตของเราทันสมัยและทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เนื่องจากอินเทอร์เน็ตจะมีการเสนอข้อมูลข่าวปัจจุบันและสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้ใช้ทราบความเปลี่ยนแปลงทุกวัน (กิดานันท์ มลิทอง, 2548) เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคสมัยและสังคมในปัจจุบัน สำหรับองค์กรที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการความรู้จะมีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับองค์กรทั่วไปที่ไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในเชิงการจัดการผู้ใช้สามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว เรียน ได้ทุกที่ ทุกเวลาโดยไม่ผูกติดกับเงื่อนไขของเวลา ผู้สอนสามารถจัดกลุ่มของผู้ใช้ความรู้ให้มีสิทธิในการเข้าถึงความรู้ สามารถจัดกลุ่มของผู้ใช้ความรู้ให้มีสิทธิที่จะสร้างหรือนำความรู้ไปใช้ได้ง่าย มีการจัดการสาระความรู้ที่น่าสนใจ และสามารถปรับปรุงผลความรู้ พฤติกรรมของผู้ใช้ความรู้ ได้ได้ง่าย (ภราดร จินดาวงศ์, 2549)

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สาหร่ายผสมนางซึ่งมีความสนใจที่จะสร้างชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยพิจารณาวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การแบ่งปันความรู้ และการจัดการความรู้ของสมาชิกในชุมชน โดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

คำถามการวิจัย

1. ความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผสมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีอะไรบ้าง
2. กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผสมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผสมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผสมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาและเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ศึกษาได้แก่ ชุมชนบ้านบางปู หมู่ 1 หมู่ 2 และหมู่ 3 ในเขตเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเด็นความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ชาวบ้านตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ใน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านโต๊ะโสม หมู่บ้านบาลาคูว และหมู่บ้านบางปู จำนวนทั้งหมด 24 คน ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน 2 คน ผู้นำทางศาสนา 1 คน ประธานกลุ่มสาหร่ายผมนาง 1 คน ผู้แทนกลุ่มเยาวชน 5 คน รวม 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และชาวบ้านตำบลบางปูที่เป็นผู้ประกอบอาชีพเก็บสาหร่ายผมนาง และผู้ใช้ประโยชน์จากสาหร่ายผมนาง จำนวน 15 คน ได้มาจากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเครือข่ายก้อนหิมะ (Network or snowball selection)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนนักปฏิบัติ และการจัดการความรู้ จำนวน 3 คน ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 3 คน ด้านสาหร่ายผมนาง จำนวน 4 คน โดยมีหลักการพิจารณาที่ประสบการณ์ในการทำงานซึ่งไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อม การมีส่วนร่วม กลยุทธ์ในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติ การจัดการความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยทำการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน และทำสรุปผล เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. วางแผนส่งเสริมความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สาหร่ายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการ

อนุรักษ์สหายรายผมนางของชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

3. องค์กรทางการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำกลยุทธ์ชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการอนุรักษ์สหายรายผมนางของชุมชนบางปู มาปรับใช้ได้

4. สร้างอาชีพการเก็บเกี่ยวสาหร่ายผมนางให้คงอยู่ในชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ต่อไป

นิยามศัพท์

1. ความพร้อมของชุมชนนักปฏิบัติ หมายถึง ความพร้อมของสมาชิกในชุมชนที่จะทำงานเผชิญปัญหา แก้ไขปัญหาร่วมกัน และชุมชนต้องมีความพร้อมทั้งด้านต่างๆ ได้แก่ ความพร้อมในองค์ประกอบของชุมชนนักปฏิบัติ ประกอบด้วย ข้อความรู้อันมีแรงปรารถนาเดียวกัน ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน และแนวปฏิบัติของชุมชน และปัจจัยความสำเร็จที่ส่งต่อความพร้อมของชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน การจัดการความรู้ของชุมชน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มีวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง กระบวนการ เทคนิค วิธีการดำเนินการ มีลักษณะเป็นขั้นตอน มีความยืดหยุ่น พลิกแพลงได้ตามสถานการณ์มุ่งหมาย มีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในชุมชน ค้นหาจุดแข็ง (Strengths) ไขว่คว้าโอกาส (Weaknesses) ไขว่คว้าโอกาส (Opportunities) และเอาชนะหรือเพื่อหลบหลีกอุปสรรค (Threats) ต่างๆ จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ร่วมมือร่วมใจกันให้ชุมชนเป็นชุมชนนักปฏิบัติร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งพบปะเผชิญหน้าหรือผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Website, E-mail, Facebook และ Line เป็นต้น

3. การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาสมาชิกในชุมชนบางปูให้สามารถดำเนินการจัดการกับความรู้ทั้งที่อยู่ในตัวบุคคลและความรู้ชัดแจ้ง จัดเก็บอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การเตรียมการ การบ่งชี้ความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และการจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Facebook line e-Mail Blog และWeb เป็นต้น

4. ชุมชนนักปฏิบัติ หมายถึง เป็นเครื่องมือในการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรที่มีประสิทธิภาพที่องค์กรจะสามารถสร้าง จัดเก็บ แบ่งปัน และนำองค์ความรู้ไปใช้งานได้อย่างกว้างขวาง ทำให้องค์ความรู้หรือทุนทางปัญญาหรือความพร้อมตลอดจนขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้น และประเด็นที่น่าสนใจก็คือ การสร้างและป้อนองค์ความรู้ในชุมชนนักปฏิบัติจะ

เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ ทำให้มีการสร้างองค์ความรู้ในองค์กรมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามกลุ่มสมาชิกชุมชนนักปฏิบัติต่างๆ ชุมชนนักปฏิบัติจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญสามารถนำมาประยุกต์กับชุมชนบางปูในการพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สำหรัยผมนาง

5. สำหรัยผมนาง หมายถึง สำหรัยน้ำเค็มสีแดง แพร่กระจายอยู่ตามชายฝั่งของอ่าวไทยและฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เช่น จังหวัด สงขลา ระนอง ปัตตานี และนราธิวาส สำหรัยผมนางเป็นทรัพยากรประมงที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี มีคุณค่าและมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์ ใช้เป็นอาหารมนุษย์ มีคุณค่าทางอาหาร หมู่บ้านที่มีการเก็บสำหรัยเป็นอาชีพในตำบลบางปูได้แก่ บ้านโต๊ะโสม บ้านบาลาคูว และบ้านบางปู ปัจจุบันปริมาณสำหรัยผมนางในธรรมชาติมีปริมาณลดลงทำให้ชาวประมงรอบอ่าวที่มีอาชีพเก็บสำหรัยในอ่าวปัตตานีมีปัญหาในการดำรงชีพ ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการอนุรักษ์สำหรัยผมนางอย่างจริงจัง

6. การอนุรักษ์สำหรัยผมนาง หมายถึง การใช้ทรัพยากรสำหรัยผมนางซึ่งเป็นสำหรัยทะเลในเขตป่าชายเลน อย่างชาญฉลาด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรให้น้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง การอนุรักษ์เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำ ความเข้าใจ ต้องเป็นเรื่องของการรู้จักใช้อย่างถูกวิธีการ ไม่เกิดการทำลาย และไม่หวงจนไม่ได้ใช้ประโยชน์ โดยอาศัยชาวบ้านในชุมชนบางปูที่จะต้องรวมตัวกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้รู้จักใช้แนวทาง เพื่อให้การอนุรักษ์สำหรัยผมนางสำเร็จไปได้ด้วยดี

7. ชุมชนบางปู หมายถึง สมาชิกที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ใน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านโต๊ะโสม หมู่บ้านบาลาคูว และหมู่บ้านบางปู ซึ่งพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และมีผู้นำซึ่งมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

8. เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายขนาดใหญ่ของคอมพิวเตอร์แม่ข่ายทั่วโลกที่เชื่อมต่อกัน เพื่อสร้างเครือข่ายให้คอมพิวเตอร์ทั่วโลกสามารถติดต่อกันได้ครบเท่าที่คอมพิวเตอร์เหล่านั้นยังเชื่อมต่ออยู่บนอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้งานในกิจกรรมการจัดการความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์สำหรัยผมนางของชุมชนบางปู ผ่านทาง การสนทนาออนไลน์ (Online Chat) เช่น Face book และ Line ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic-mail :E-mail) เว็บบล็อก (Weblog) เว็บบอร์ด (Web board) เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web : WWW)